

Uit het Archief van Trouw

<http://www.trouw.nl/tr/nl/5009/Archief/archief/article/detail/2574040/1998/11/11/Waarom-reguliere-hulp-bij-sekteslachtoffers-faalt.dhtml>

Waarom reguliere hulp bij sekteslachtoffers faalt.

Geschreven door Cokky van Limpt - 11/11/98

SOESTERBERG - Het interkerkelijk vormingscentrum Kerk en Wereld en de Tilburgse welzijnskoepel Prisma kregen nogal wat kritiek naar hun hoofd, ook in Trouw, toen ze in juni een symposium organiseerden over sekten. Hen werd verweten voedsel te geven aan de nauwelijks nog bestaande angst voor sekten, door te stellen dat er in Nederland een taboe zou bestaan op de discussie over 'schadelijke sekten'. Bovendien zouden zij de door de wetenschap allang als 'moderne mythen' ontmaskerde technieken 'hersenspoelen' en 'deprogrammeren' weer geloofwaardig proberen te maken.

Aan de vooravond van twee nieuwe bijeenkomsten, één voor slachtoffers van sektarische stromingen en één voor hulpverleners, gaan organisatoren Andries Turksma en Pauline van der Woude op die kritiek in. Turksma is sociaal psycholoog en cursusleider bij Kerk en Wereld, Van der Woude maatschappelijk activeringsconsulent bij Prisma, namens de gereformeerde raad voor kerk en samenleving. “Voor godsdienstsociologen is de discussie over sekten in Nederland inderdaad gesloten”, erkent Turksma. “Er is immers niets nieuws onder de zon, sektarische groepen hebben altijd bestaan - ze komen en gaan. Maar waar het ons om gaat zijn de stille slachtoffers van zulke groepen. Daar richten wij ons op.”

“Want”, vult Van der Woude aan, “waar religie is, ligt ook altijd misbruik op de loer. Sekten zijn een eeuwenoud verschijnsel maar kennelijk zijn we er in al die tijd nog steeds niet in geslaagd om op een goede manier om te gaan met de problematiek rond zulke groepen. Armoede is ook van alle tijden, maar dat is toch nog geen reden om het er niet meer over te hebben of er niets aan te doen.”

Het begrip 'hersenspoelen' gebruikt geen van beiden. Zij hebben het liever over de 'mentale manipulatie' waarvan sekteleiden het slachtoffer kunnen worden. Gezien de beladenheid van de term zou Turksma ook het woord 'deprogrammeren' liever afschaffen. “Overigens is het beeld van 'de mens als computer' binnen bepaalde psychologische stromingen heel gewoon. Het is een metafoor, die, zoals elke metafoor, mank gaat maar ook een aantal inzichten oplevert. De metafoor 'deprogrammeren' betekent in wezen niets anders dan een vorm van directieve therapie. Het enige wat er op deprogrammeren is aan te merken, is dat het meestal onvrijwillig gebeurt.”

Het initiatief van Kerk en Wereld en Prisma is uit de praktijk geboren. Pauline van der Woude werd benaderd door de stichting Alarm, bestaande uit een dominee en een paar diakens, die haar ondersteuning vroegen bij de hulpverlening aan een gezin in een Brabantse gemeente, dat bij een sektarische beweging betrokken was. Omdat zij ook niet goed wist wat ze met zo'n probleem aan moest, zocht ze contact met Turksma. Om erachter te komen of er meer mensen zijn met problemen die samenhangen met het verblijf in een sekte belegden ze in april een besloten conferentie voor sekteslachtoffers. Het bekritiseerde juni-symposium vloeyde daaruit voort. De april-bijeenkomst werd bezocht door een kleine zeventig mensen, ex-sekteleden en familieleden en partners van huidige sekteleiden. Ook kregen ze veel brieven en telefoontjes

van mensen die positief stonden ten opzichte van het initiatief, maar zich (nog) niet in staat achtten over hun problemen te praten.

Op die eerste bijeenkomst hebben Turksma en Van der Woude vooral geluisterd. Wat ze van veel ex-sekteleden te horen kregen was, dat dezen doorgaans niets hebben aan de reguliere hulpverlening. 'Je hebt er toch zelf voor gekozen', krijgt menigeen te horen, of 'er zit zeker een steekje aan je los'. Ouders van sekteleiden krijgen meestal het advies dat 'ze maar eens moeten leren hun kinderen los te laten'. "Zeker bij oudere kinderen is dat uiteindelijk wel het enige advies, wat je ouders kunt geven", vindt Turksma. "Loslaten, en tegelijkertijd, wat er ook gebeurt, contact houden. Maar eerst moet er erkenning komen voor het verdriet van ouders en het schuldgevoel dat de meesten hebben. Therapeuten gaan te snel in de oplossings sfeer zitten."

Dat is volgens Van der Woude en Turksma ook vaak de reden waarom ex-sekteleden en familieleden van sekteleiden hun heil bij anderen gaan zoeken. "Dikwijls zijn dat dan mensen die ook negatieve ervaringen hebben gehad en daarom gemakkelijk doorschieten naar wraak op wat hen is overkomen. Dat zijn de sektejagers, waar terecht kritiek op is. Heel veel sektarische groepen werken immers met diabolisering van de samenleving. Ga je te hard in tegen sekten, dan geef je ze gelijk: zie je wel dat het allemaal duivels zijn in die samenleving."

Dat veel therapeuten kennelijk falen in de hulpverlening aan sekteslacht-offers, wijten zij aan een gebrek aan specifieke deskundigheid over het leven in een sekte. "Er is bijvoorbeeld een groot verschil tussen ex-leden, die eruit stapten omdat ze de kracht hadden hun gevoel te volgen - 'dit lust ik niet meer' - en alles achter te laten, en mensen die zichzelf de sekte niet waardig achten. Ook moet een therapeut weten dat sommige ex-leden denken dat ze gek worden. Ze zijn in de sekte ondergedompeld in een gesloten systeem, dat volledig afwijkt van dat van hun opvoeding. Woorden en begrippen krijgen in de sekte een totaal andere betekenis. Bepaalde stimuli, zoals geuren - wierook -, kleuren en woorden doen mensen heel gemakkelijk terugvallen in het denk- en leefpatroon van de sekte, want ook al stap je eruit, je bent dat systeem niet zomaar kwijt. Ex-leden moeten zich aanleren weer 'gewoon te praten' en een therapeut moet erop verdacht zijn datgene wat hij zegt wel eens heel anders kan aankomen, dan de bedoeling is. We noemen dit 'floaten', geestelijk heen en weer geslingerd worden tussen het patroon van de sekte en het gewone leven daarbuiten, waaraan men opnieuw moet wennen."

"Waarom gaan mensen bij een sekte? Vaak omdat ze daar iets krijgen - aandacht, liefde - wat ze in de samenleving missen, of om de zin van het leven te vinden. Daarmee is op zich niets mis, zegt Turksma, "wij richten ons dan ook alleen op het misbruik."

De Open Hof in Breda vinden Turksma en Van der Woude een goed voorbeeld van hoe fout het kan gaan met een initiatief dat ooit positief en idealistisch is begonnen. "De Open Hof ontstond twintig jaar geleden vanuit een groep gelovigen die het nu eens heel anders wilde gaan doen dan volgens de kerkelijke regels gebruikelijk is. Ze hadden veel liefde voor elkaar en voor de samenleving en de dominee was een van de enthousiaste voortrekkers van de geloofsgemeenschap. Langzaam maar zeker kreeg hij echter steeds meer de waarheid in pacht en dichtte de groep hem de leiderspositie toe. In die positie kon hij de verleiding niet weerstaan zichzelf, door alle heftige gevoelens die naar hem toekwamen, steeds belangrijker en machtiger te gaan voelen - een macht die hij uiteindelijk ernstig misbruikte. En nóg raakte de moeder van het gezin met twaalf kinderen, aan wie de dominee zich had vergrepen, in een

loyaliteitsconflict, toen de man werd veroordeeld. Na het proces zei ze: 'dan staat daar toch mijn dominee'."

Bij volwassenen kun je nog spreken van een 'vrije wil' om al dan niet toe te treden tot een sekte - al krijgen ze volgens Turksma vaak niet wat ze willen en willen ze wat ze niet krijgen - maar voor kinderen gaat dat niet op. Die hebben geen keus, ze worden door hun ouders meegesleept of in de sekte geboren. Daarom pleiten Turksma en Van der Woude ervoor de kinderproblematiek apart te benaderen. In het geval van de Open Hof is 'mentale manipulatie' van de dominee ten opzichte van de misbruikte kinderen erkend als strafbaar feit. Dat is mooi, maar toch moeten de juridische rechten van kinderen op dit terrein nog veel beter worden ingevuld, vinden ze.

De bijeenkomst van aankomend weekeinde is bedoeld voor mensen die vinden dat ze schade hebben ondervonden van sektarische of therapeutische groepen. Het zal een trainingsachtige bijeenkomst worden met als doel contact tussen lotgenoten en de verwerking van ervaringen. De week daarop, 20 en 21 november, zijn hulpverleners welkom.